

CRNA GORA
AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE
I POŠTANSKU DJELATNOST

Broj: 0302-6249/1
Podgorica, 17.10.2024. godine

Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost (u daljem tekstu Agencija), na osnovu člana 11 tačka 18, člana 14 stav 1 tačka 6, člana 32, člana 64 stav 2 tačka 3, član 69 stav 3 i stav 4 Zakona o elektronskim komunikacijama ("Službeni list Crne Gore", broj: 40/13, 56/13 i 02/17 i 49/19), a u vezi sa Odlukom o pokretanju ponovnog postupka analize relevantnih tržišta ("Službeni list Crne Gore", broj: 32/21), Odlukom o usvajanju analiza relevantnih tržišta broj: 0303-3234/1 od 12.05.2022. godine, Rješenjem broj: 0303-4262/1 od 23.06.2022. godine, Rješenjem broj: 0303-5678/1 od 07.09.2023. godine, u postupku izmjene analize veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, po pribavljenom mišljenju Agencije za zaštitu konkurencije broj: 01-354/24-411/6 od 30.08.2024. godine, na sjednici Savjeta održanoj dana 14.10.2024. godine, donosi

R J E Š E N J E

I Mijenja se dokument "Analiza veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji", čiji je konačni tekst usvojen Odlukom Agencije o usvajanju analiza relevantnih tržišta broj: 0303-3234/1 od 12.05.2022. godine, na sljedeći način:

1. U Poglavlju 6.1.1. Obaveza objavljivanja podataka, pod tačkom d) Pristup razvezanoj lokalnoj petlji na osnovu optičkih vlakana (*eng. FA PON*) tekst:

"Ukoliko Crnogorski Telekom gradi pristupnu mrežu putem optičkih vlakana primjenom tehnologije od tačke do tačke, Crnogorski Telekom je obavezan da u roku od 90 dana od donošenja Rješenja Agencije u ovom postupku objavi uslove, rokove i cijene usluge koja se zasniva na navedenom konceptu".

mijenja se i glasi:

"Crnogorski Telekom je obavezan da u roku od 90 dana od donošenja Rješenja Agencije u ovom postupku objavi uslove, rokove i cijene usluge koja se zasniva na navedenom konceptu".

2. U Poglavlju 6.1.1. Obaveza objavljivanja podataka, pod tačkom e) Povezivanje jezgrene mreže i pristupne mreže (backhaul) tekst:
- “Crnogorski Telekom je obavezan da, shodno definisanoj obavezi pristupa, da u 90 dana od dana prijema zahtjeva koji je potpun i u skladu sa Pravilnikom o operatorskom pristupu i interkonekciji u okviru referentne ponude objavi uslove, rokove i cijene za uslugu:*
- *zakupa optičkih vlakana bez prenosne opreme (dark fibre)*
 - *i/ili pružanja pristupa na bazi talasne dužine (xWDM pristup)”.*
- mijenja se i glasi:
- “Crnogorski Telekom je obavezan da u roku od 90 dana od donošenja Rješenja Agencije u ovom postupku objavi u okviru referentne ponude uslove, rokove i cijene za uslugu:*
- *zakupa optičkih vlakana bez prenosne opreme (dark fibre)*
 - *i/ili pružanja pristupa na bazi talasne dužine (xWDM pristup)”.*
3. U Poglavlju 6.1.1. Obaveza objavljivanja podataka, na strani 65, tekstu:
- “Agencija određuje Crnogorskom Telekomu obavezu objave:*
- *Referentne ponude u kojoj će biti definisani uslovi za uslugu pristupa razvezanoj lokalnoj petlji i potpetlji na osnovu bakarne parice (eng. copper LLU, copper SLU),*
 - *Referentne ponude za uslugu virtuelnog razvezanog pristupa (eng. VULA) putem FTTC tehnologije i FTTH PON tehnologije,*
 - *Referentne ponude za uslugu pristupa razvezanoj lokalnoj petlji na osnovu optičkog vlakna (eng.FA PON)”.*
- treba dodati i tekst:
- *Referentne ponude u kojoj će biti definisani uslovi za usluge povezivanja jezgrene mreže i pristupne mreže (backhaul)”.*
4. U Poglavlju 6.1.5. Obaveza kontrole cijena i vođenje troškovnog računovodstva na strani 92 Dokumenta dio teksta:
- “ Vezano za cijene usluga veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, Agencija može pristupiti utvrđivanju cijena relevantnih usluga na osnovu jediničnih cijena iz troškovnih modela operatora kojima je određena obaveza vođenja troškovnog računovodstva i revidiranih regulatornih godišnjih finansijskih izvještaja ili primjenom nekog drugog metoda kontrole cijena u skladu sa odredbama člana 76 ZEK-a, u periodu do naredne analize relevantnog tržišta veleprodajnog lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji.*
- Agencija je tokom 2021. godine započela Projekat izrade i implementacije bottom-up LRIC troškovnih modela za fiksnu mrežu za sljedeća veleprodajna tržišta:*
- Veleprodajno tržište završavanja (terminacije) poziva u sopstvenoj telefonskoj mreži koji se pružaju na fiksnoj lokaciji, Veleprodajni lokalni pristup koji se pruža na fiksnoj lokaciji, Veleprodajni centralni pristup koji se pruža na fiksnoj lokaciji za proizvode za masovno tržište, Veleprodajni visokokvalitetni pristup koji se pruža na fiksnoj lokaciji, Veleprodajno tržište poziva koji potiču (originiraju) iz javne fiksne telefonske mreže.*

Na kraju Projekta je predviđena implementacija bottom-up LRIC troškovnih modela za fiksnu mrežu i primjena rezultata ovih modela uz primjenu i rezultata top-down LRIC troškovnih modela koji predstavljaju komplementarni regulatorni alat“.

mijenja se i glasi:

“Agencija može, u skladu sa članom 77 stav 1 ZEK-a, da primijeni metod troškovnog računovodstva koji može biti različit od metoda koje primjenjuje operator. Imajući ovu odredbu u vidu kao i „Studiju o opravdanosti izrade troškovnih modela Agencije po bottom -up LRIC troškovnoj metodologiji, Agencija je sprovela Projekat “Izrada i implementacija bottom-up troškovnih modela za fiksnu i mobilnu mrežu“. Prednost korišćenja BULRIC troškovnog modela u kontekstu određivanja regulisanih cijena je mogućnost takvih modela da izračunaju buduće troškove, a time i odrede buduće cijene regulisanih usluga. Mogućnost određivanja veleprodajnih cijena relevantnih usluga tokom budućeg srednjoročnog perioda stvara veću sigurnost i stabilnost kako za pružaoca usluge pristupa tako i za konkurente koji koriste veleprodajne usluge. Agencija je u 2023.godini implementirala rezultate sopstvenih bottom-up (BU) LRIC troškovnog modela za fiksnu mrežu prilikom utvrđivanja veleprodajnih cijena usluga ovog relevantnog tržišta.

Agencija je kod određivanja cijena primijenila dvojaki pristup na način da se kod manje razlike između jedinične cijene iz modela u odnosu na važeću cijenu neke relevantne usluge i kod usluga koje su po prvi put predmetom regulacije odlučila za primjenu prosječne cijene koja će važiti u narednom trogodišnjem periodu, dok se u slučaju veće razlike između nivoa tih cijena odlučila za primjenu postupnog linearnog snižavanja cijene (eng. glidepath) u narednom trogodišnjem periodu dok se ne izjednači sa cijenom iz BU LRIC troškovnog modela.

U slučaju usluge iznajmljivanja optičkih vlakana bez prenosne opreme (dark fibre) Agencija je utvrdila jedinične cijene u zavisnosti od dužine vremenskog perioda na koji se iznajmljuje dark fiber i u zavisnosti od dužine iznajmljenog dark fibera, a primijenom metode postepenog prilagođavanja cijena (eng.glide path) u narednom petogodišnjem periodu“.

5. U Poglavlju 6.1.5. Obaveza kontrole cijena i vođenje troškovnog računovodstva briše se tekst pod tačkama 6.1.5.1 do 6.1.5.6. Dokumenta predmetne analize.

II U ostalim djelovima dokument “Analiza veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji“ ostaje nepromijenjen.

III Crnogorski Telekom je u obavezi da u roku od 90 dana izmijeni Referentnu ponudu.

IV Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Obrazloženje

Agencija je tokom 2021. godine sprovela analize relevantnih tržišta shodno Odluci o pokretanju ponovnog postupka analiza relevantnih tržišta ("Sl. list Crne Gore", broj 32/21), među kojima je i Veleprodajno tržište lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji.

Agencija je, nakon sprovedenog konsultativnog postupka, donijela Odluku broj 0303–3234/1 kojom je 12.05.2022. godine usvojila konačan tekst dokumenta "Analiza Veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji".

Agencija je, na osnovu izvršene analize veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, utvrdila da ovo relevantno tržište nije dovoljno konkurentno i u skladu sa članom 69 stav 1 Zakona odredila Crnogorski Telekom a.d. Podgorica za operatora sa značajnom tržišnom snagom na ovom relevantnom tržištu. Agencija je Rješenjem broj 0303-4262/1 od 23.06.2022. godine Crnogorskom Telekomu naložila mjere iz članova 71, 73, 74, 75 i 76 Zakona, odnosno sljedeće regulatorne obaveze: obavezu objavljivanja podataka, obavezu obezbjeđivanja nediskriminatornosti, obavezu odvojenog vođenja računovodstvenih evidencija, obavezu omogućavanja pristupa elementima mreže i njihovog korišćenja i obavezu kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva.

Agencija je donijela Rješenje broj:0303-5678/1 od 07.09.2023. godine o utvrđivanju cijena veleprodajnih relevantnih usluga u skladu sa rezultatima BU LRIC troškovnog modela za fiksnu mrežu. U postupku usvajanja istog Crnogorski Telekom je dopisom broj: 04-7133/1 od 07.07.2023. godine dostavio izjašnjenje na Nacrt rješenja Agencije o regulaciji veleprodajnih cijena fiksne mreže.

Primjedbe Crnogorskog Telekoma su se odnosile na neusaglašenost uslova i rokova iz Nacrta Rješenja o primjeni cijene usluge pristupa lokalnoj petlji na osnovu optičkog vlakna i cijene usluge zakupa optičkih vlakana bez prenosne opreme (*eng. dark fibre*) sa uslovima i rokovima predviđenim regulatornom obavezom objavljivanja podataka u dokumentu Analize veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji. U tom kontekstu, Agencija se saglasila sa navodima Crnogorskog Telekoma i u konačnom tekstu Rješenja o utvrđivanju cijena veleprodajnih relevantnih usluga u skladu sa rezultatima BU LRIC troškovnog modela za fiksnu mrežu ukazala da će pristupiti izradi izmjena i dopuna dokumenta predmetne analize u segmentu regulatornih obaveza za pomenute usluge.

Primjedbe Crnogorskog Telekoma se, međutim, nijesu odnosile na nivoe cijena (jer su iste kroz BU LRIC model za fiksnu mrežu prezentovane operatoru) i predložena linearna smanjenja cijena (*eng. glidepath*) za uslugu pristupa lokalnoj petlji na osnovu optičkog vlakna i uslugu zakupa optičkih vlakana bez prenosne opreme (*eng. dark fibre*). Ipak, Agencija smatra da su se promijenile okolnosti zbog kojih je opravdana izmjena određenih stavova koji se odnose na regulatornu obavezu kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva u dokumentu Analize veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji, jer je izradom sopstvenog BULRIC troškovnog modela Agencija dobila mogućnost utvrđivanja objektivnih troškovno orijentisanih cijena veleprodajnih usluga, kako onih koje su ranije bile predmetom TD LRIC troškovnih modela operatora, tako i onih za koje se očekuje sa tehničko/tehnološkog aspekta realna tražnja u narednom periodu.

Dakle, Agencija pokreće postupak izmjene dokumenta "Analiza tržišta Veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji" u dijelu koji se odnosi na regulatornu obavezu objavljivanja podataka i na regulatornu obavezu kontrole cijena i vođenja troškovnog računovodstva. U ostalim djelovima dokument "Analiza veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji" ostaje nepromijenjen.

Imajući u vidu da Rješenje o izmjeni analize relevantnog Veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa na fiksnoj lokaciji može imati značajan uticaj na relevantno tržište, Agencija je sprovela postupak javnih konsultacija.

Shodno javnom konsultativnom dokumentu broj: 0302-4711/1 od 18.07.2024. godine, kao krajnji rok za dostavljanje komentara, mišljenja i sugestija na Nacrt rješenja o izmjenama dokumenta "Analiza Veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji" utvrđen je 18.08.2024. godine. Crnogorski Telekom A.D. Podgorica je jedini učestvovao u javnom konsultativnom postupku i dopisom broj: 0102-5252/1-2024 od 16.08.2024.godine dostavio komentare, mišljenja i sugestije na nacрте rješenja o izmjenama analiza dva veleprodajna relevantna tržišta koji su dati integralno za oba nacrta rješenja. Odgovori Agencije koji sadrže detaljnu, stručnu obradu navedenih komentara, te razloge prihvatanja, odnosno neprihvatanja istih sadržani su u Pregledu komentara, primjedbi i sugestija Crnogorskog Telekoma na Nacrt rješenja o izmjenama dokumenta "Analiza Veleprodajnog tržišta lokalnog pristupa koji se pruža na fiksnoj lokaciji" i odgovora Agencije na iste, koji su sastavni dio Izvještaja o sprovedenom konsultativnom postupku objavljenom na internet stranici Agencije.

Agencija za zaštitu konkurencije je u svom dopisu broj: 01-354/24-411/6 od 30.08.2024. godine istakla da nema primjedbi na tekstove nacрта rješenja o izmjenama analiza dva veleprodajna relevantna tržišta.

Shodno gore navedenom, odlučeno je kao u izreci ovog Rješenja.

Pravna pouka

Protiv ovog rješenja žalba nije dopuštena već se u roku od 20 dana od dana njenog prijema može pokrenuti upravni spor kod Upravnog suda Crne Gore.

PREDSJEDNIK SAVJETA

Dr Milan B. Radulović dipl.inž.el.

Dostavljeno:

- Crnogorski Telekom, A.D. Podgorica, ulica Moskovska 29;
- Savjet Agencije;
- Odsjek za informacione tehnologije;
- a/a.